

Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej

Poznań, dnia 8 września 2026 r.

STANOWISKO

Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej

w sprawie

systemowej reformy zapobiegania szkodom łowieckim, ich szacowania i wypłaty odszkodowań

Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej (ZGWRP) zwraca uwagę na narastający problem szkód wyrządzanych w uprawach rolnych przez dziki, łosie, jelenie, daniela i sarny. Ich skutki ponoszą przede wszystkim rolnicy i mieszkańcy obszarów wiejskich, podczas gdy obecny system nie zapewnia wystarczająco niezależnego szacowania szkód, sprawnego rozpatrywania sporów ani pełnej gwarancji terminowej wypłaty odszkodowań.

Obowiązujący system przewiduje udział przedstawiciela dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego w oględzinach i szacowaniu szkody, a więc podmiotu zobowiązanego jednocześnie do wypłaty odszkodowania. Nie oznacza to, że samodzielnie ustala on wysokość szkody, jednak nie zapewnia pełnego rozdzielenia funkcji wyceny od odpowiedzialności finansowej. Najwyższa Izba Kontroli (NIK) wskazywała również na problemy związane z funkcjonowaniem systemu.

Związek podkreśla, że rozwiązaniem nie może być przeniesienie obowiązku szacowania szkód na gminy. Gminy nie dysponują odpowiednimi kadrami ani przygotowaniem do wykonywania tego zadania, a jego przejęcie wymagałoby zapewnienia pełnego finansowania.

Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej opowiada się za stworzeniem **niezależnego, przejrzystego i solidarnie finansowanego systemu**, obejmującego zapobieganie szkodom, ich rzetelne szacowanie oraz terminową wypłatę odszkodowań. Dlatego proponujemy następujące rozwiązania:

1. Niezależne szacowanie szkód – szacowania powinien dokonywać niezależny rzeczoznawca z publicznego rejestru albo stały zespół działający na poziomie powiatu. Koszt pierwszej wyceny nie powinien obciążać rolnika, a ostateczna wysokość odszkodowania nie powinna zależeć od podmiotu zobowiązanego do jego wypłaty.

2. Centralny rejestr szkód – należy utworzyć prowadzony przez administrację publiczną centralny rejestr szkód, odszkodowań, sporów oraz działań zapobiegawczych. Zagregowane dane powinny być publiczne i służyć ocenie skuteczności gospodarki łowieckiej oraz planowaniu działań ograniczających szkody.

3. Fundusz gwarancyjny – należy utworzyć fundusz gwarancyjny zapewniający wypłatę odszkodowań w przypadku niewypłacalności dzierżawcy lub zarządcy obwodu albo nadzwyczajnej koncentracji szkód. Fundusz powinien być finansowany przede wszystkim ze środków związanych z gospodarką łowiecką, w tym składek dzierżawców i zarządców obwodów, części przychodów ze sprzedaży tusz i polowań komercyjnych oraz innych opłat związanych z gospodarką łowiecką. Środki budżetu państwa powinny mieć charakter uzupełniający. Jednocześnie należy zapewnić pełną transparentność finansową sektora – w szczególności przychodów ze sprzedaży tusz, polowań komercyjnych, składek i innych opłat. Dostępne dane wskazują na istotną skalę finansową działalności kół łowieckich, jednak brak jest jednego aktualnego i publicznego zestawienia tych przychodów.

4. Prostsze zgłaszanie szkód – należy uprościć procedurę zgłaszania szkód, dopuścić formę elektroniczną, pisemną i telefoniczną z potwierdzeniem oraz umożliwić przywrócenie terminu w uzasadnionych przypadkach. Procedura powinna być dostosowana do rodzaju szkody i możliwego momentu jej wykrycia.

5. Skuteczniejsze ograniczanie liczebności zwierzyny – Odszkodowanie jest skutkiem problemu, a nie jego rozwiązaniem. Państwo powinno zapewnić monitorowanie liczebności zwierzyny i dostosowanie gospodarki łowieckiej do skali szkód. W przypadku powtarzających się szkód należy umożliwić korektę planów łowieckich oraz podejmowanie dodatkowych działań redukcyjnych zgodnie z prawem. Dane z rejestru powinny wskazywać obwody, w których szkody utrzymują się na szczególnie wysokim poziomie.

6. Finansowanie zabezpieczeń upraw – należy stworzyć system współfinansowania skutecznych zabezpieczeń upraw, w szczególności ogrodzeń, urządzeń monitorujących i innych metod ograniczania szkód. Koszt nie powinien być przerzucany wyłącznie na rolnika. ZGWRP nie rekomenduje natomiast ogrodzenia wszystkich lasów. Zasadne są punktowe zabezpieczenia najbardziej narażonych upraw, oparte na rzeczywistych danych o szkodach.

7. Wzmocnienie nadzoru publicznego – właściwy minister powinien corocznie publikować raport o funkcjonowaniu systemu, obejmujący skalę szkód i wypłat, czas postępowań, wykonanie planów łowieckich, działania redukcyjne, przychody gospodarki łowieckiej oraz funkcjonowanie funduszu gwarancyjnego.

Gminy mogą pełnić **pomocniczą rolę** poprzez przyjmowanie zgłoszeń, udostępnianie danych lokalnych, monitorowanie obszarów szczególnie zagrożonych oraz współpracę przy działaniach zapobiegawczych. Nie powinny natomiast przejmować szacowania szkód ani odpowiedzialności za ich finansowanie bez **jednoznacznej podstawy ustawowej, pełnego finansowania z budżetu państwa oraz zapewnienia odpowiednich kadr, szkoleń i wyposażenia.**

Związek rekomenduje rozpoczęcie prac nad kompleksową nowelizacją Prawa łowieckiego, opartą na czterech filarach:

1. **niezależnym szacowaniu szkód,**
2. **centralnym rejestrze i publicznym nadzorze,**
3. **funduszu gwarancyjnym finansowanym przede wszystkim przez sektor łowiecki,**
4. **skutecznym ograniczaniu przyczyn szkód poprzez zarządzanie populacjami zwierzyny i finansowanie zabezpieczeń upraw.**

Nie można utrzymywać systemu, w którym podmiot zobowiązany do wypłaty odszkodowania uczestniczy w procedurze ustalania jego wysokości, a ryzyko niewypłacalności koła lub nadmiernej liczebności zwierzyny ponosi rolnik.

Jednocześnie reforma nie może polegać na prostym przerzuceniu tych obowiązków i kosztów na gminy. Gminy wiejskie powinny być partnerem w monitorowaniu i zapobieganiu szkodom, a nie instytucją finansującą i wykonującą zadania państwa lub sektora łowieckiego bez odpowiednich środków i kompetencji.

Przewodniczący Zarządu
Związku Gmin Wiejskich
Rzeczypospolitej Polskiej

Stanisław Jastrzębski